

ՍՈՒՐՔ ՅԱԿՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍ ՄԱՅՐ ԵՆՆԵՐ

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄԷՆ ԵՏՔ ԱՌԱՋԻՆ ԿՐԻԱԿԻ
20 ՕԳՈՍՏՈՍ 2016

Կիրակնօրեայ Ընթերցումներ	Էջ 1
«Ուխտին Տապանակը» (34)	Էջ 2
Ծանուցում	Էջ 4

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԱՌԱԿՆԵՐՈՒ ԳԻՐՔԷՆ (11.30-12.4)

Արդար գործերու վարձքը կեանք է. անօրէնները վաղահասօրէն պիտի կորսուին: Երբ արդարը

Գիտութիւն
սիրողը իր
սխալները
կ'ընդունի...

հազիւ կը փրկուի, ի՜նչ պիտի ըլլայ ամբարիշտին ու մեղաւորին վիճակը:

Գիտութիւն սիրողը իր սխալները կ'ընդունի.

յանդիմանութիւն ատողը անմիտ է: Լաւ մարդուն՝ Տէրը շնորհք կու տայ, մինչ կը դատապարտէ չարամիտը: Չարութիւնը մնայուն յաջողութիւն չի բերեր, մինչ արդարներու արմատը ո՛չ ոք կրնայ չարժեկ: Առաքինի կին մը ամուսինին համար թագ է, մինչ անպատիւ կինը անոր ոսկորները կրծող խլիրդի կը նմանի:

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ ԿՈՐՆԹԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԳՐԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ ՆԱՄԱԿԷՆ (6.16-7.1)

Արդարեւ մե՛նք ենք կենդանի Աստուծոյ տաճարը, ինչպէս Աստուած ինք ըսաւ.

«Անոնց մէջ պիտի բնակիմ եւ անոնց

հետ պիտի ապրիմ: Ես իրենց Աստուածը պիտի ըլլամ եւ անոնք իմ ժողովուրդս»:

Ահա թէ ինչո՛ւ Աստուած կը հրահանգէ մեզի.

«Անջատ եւ հեռու կեցէք հեթանոսներէն. պիղծ բաներու մի՛ դպչիք, եւ ես ձեզ պիտի ընդունիմ, ձեզի հայր պիտի ըլլամ եւ դուք իմ տղաքս եւ աղջիկներս պիտի ըլլաք, - կ'ըսէ ամենակալ Տէրը»:

Սիրելիներ, այս խոստումները մեզի՛ եղած են: Ուստի հեռու մնանք մարմնական եւ հոգեկան ամէն պղծութենէ, մենք մեզ կատարելապէս մաքրենք՝ Աստուծոյ երկիւղովը ապրելով:

«Անոնց
մէջ պիտի
բնակիմ
եւ անոնց
հետ պիտի
ապրիմ»:

... մենք մեզ
կատարե-
լապէս
մաքրենք՝
Աստուծոյ
երկիւղովը
ապրելով:

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍԻ (1.39-56)

Նոյն օրերուն Մարիամ ճամբայ ելլելով աճապարանքով գնաց Յուդայի լեռնային շրջանի քաղաքներէն մէկը: Հոն Զաքարիայի տունը մտնելով Եղիսաբէթի ողջոյն տուաւ:

Երբ Եղիսաբէթ Մարիամի ողջոյնը լսեց, իր որովայնին մէջ երեխան շարժեցաւ եւ Եղիսաբէթ Սուրբ Հոգիով ներշնչուած՝ բարձրաճայն ըսաւ. «Կիներուն մէջ օրհնեա՛լ ես դուն եւ

«Կիներուն
մէջ
օրհնեա՛լ
ես դուն...»

օրհնեալ է զաւակը որ կը կրես որովայնիդ մէջ: Ի՞նչ երջանկութիւն, որ Տիրոջս մայրը ինծի կ'այցելէ, որովհետեւ երբ ողջոյնդ լսեցի, երեխաս ուրախութեամբ շարժեցաւ որովայնիս մէջ: Երանի՛ քեզի որ հաւատացիր, որովհետեւ Աստուծոյ կողմէ քեզի

ըսուածները պիտի կատարուին»:

Մարիամ ըսաւ.

«Ինչպէ՛ս Տէրը գովաբանեմ. ահա հոգիս կ'ուրախանայ Աստուծոմով, իմ Փրկիչովս, որովհետեւ ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«... ան տեսաւ իր աղախինին հեղութիւնը»:

«ՈՒԽՏԻՆ ՏԱՊԱՆԱԿԸ»

Կոլիպոյ Կաթողիկոսութեան
Միսէն Առաքիւս
Փոխադրութիւն

ԳԱՌՆԻԿ Ա. Ք. Գ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԷՏԸ

3ա

«Կեպուրլար ելլան տըրլար, սօգարլար. օնլարըն պաշընը չգմէտիքձէ պիզ միւսլիմանլար ըահաթ օլա-մայըզ», - հօճա մը մզկիթէ մզկիթ իր ամբոխավար քարոզները աւարտած էր հասարակաց տաեւութիւնը այսպէս բարձրաձայնելով⁴⁹⁶:

1909-ի Ապրիլ 1/Ապրիլ 14-ին, տաեւութիւնը կատարուէր թափուեցաւ ընդհանրապէս Կիլիկիոյ քրիստոնեաներու գլխուն վրայ, եւ անոնց մէջ հայերուն՝ խստագոյն սաստկութեամբ: Կիլիկիոյ Աղէտին առաջին ջարդը սկսաւ այդ թուականին, եւ տեւեց մինչեւ Ապրիլ 4/Ապրիլ 17:

Քանի «մահաբեր հարուածին բուն կեդրոնական ծանրութիւնը կրեց Ատանա քաղաքը»⁴⁹⁷, Աղէտը նաեւ երբեմն «Ատանայի ջարդը» կոչուած է: Բայց հարուածին ենթարկուեցան նահանգին բոլոր աւաններն ու գիւղերը եւս:

Մարտ 31/Ապրիլ 13-ի ցերեկին, - պատմած է Թերզեան, - սոսկալի ահուդողի մատնուած էր Ատանայի հայութիւնը: Մինչ թուրքեր, քիւրտեր, չէրքէզներ, կրէտացի իսլամներ եւ այլք գէնք կը փոխադրէին ու կը բաժնէին իրենց մէջ: Իրիկուան դէմ, քաղաքին շրջականերէն գինուած ճերմակ փաթթոցաւորներ խուժած էին նահանգային կառավարութեան դուռը, եւ պահանջած որ պաշտօնապէս ջարդի հրաման տրուի: Կուսակալը՝ ձէվատ պէյ Կ. Պոլիս հեռագրած էր, ապա պատուիրած գոռացող ամբոխին տուն դառնալ եւ սպասել: Գազանացեալները հասկեցած էին տուն դառնալու եւ սպասելու պատուէրը, ու անցած գործի: Բրտութեան եւ սպանութեան դէպքեր, թիրախ՝ քրիստոնեաները, ընդհանրապէս: Ապրիլ 1-ի ցերեկին

էր. ոստիկաններն ալ խառնուած էին խուժանին: Քաղաքին կեդրոնը ծայր առած էր շուկաներուն թալանը: Անդին՝ շրջակայ թաղերուն մէջ՝ Զարգերը: Այն օրը՝ շուկաներու թալան, եւ քաղաքակեդրոնէն դուրս՝ թուրք թաղերուն մէջ բնակող կամ պանդոկներու մէջ մնացող քրիստոնեաներու կոտորում: Հետզհետէ յարձակման օղակին սաստկընթաց սեղմում: Արդէն թուրք թաղերուն հայերը ամբողջապէս Զարգուած էին: «Վերջին Դատաստանի օրը չի կրնար ըլլալ երբեք այն զարհուրելի օրուան պէս», – ըսած է վկայագրողը: Երեսուն հազար վայրենիներու առջեւ՝ հայերն ալ անցած էին ճգնաժամային բուռն դիմադրութեան մը: Զայն վարած էին 173 դիմադրողներով, թէեւ պահ էր եղած, երբ ամէն կողմ մեծ ու պզտիկ, ծեր, տղայ, հարուստ եւ աղքատ առանց խտրութեան փողոց իջած էին եւ գէն ի ձեռնին դիմադրելու ելած: Մուկին կոխելով՝ թշնամիները քրիստոնեայ թաղերուն չորս կողմերը կրակ էին նետած: Ահռելի հրդեհներ տարածուած էին ամենուրեք: Ապրիլ 2-ին, յարձակումները կրկնապատկուած էին: Ժողովուրդը եկեղեցիներ փութացած եւ հաւաքուած էր, մանաւանդ «օտարահպատակ շէնքեր»ու մէջ ապաստանած: Հայոց թաղերուն սահմանները նեղցած էին: Հրդեհները մօտեցած եւ պաշարած: Սակայն առնուած էր որոշումը մինչեւ վերջին վայրկեանը դիմադրելու, որովհետեւ կար համոզումը, որ եթէ անձնատուր ըլլային, անպայման պիտի Զարգուէին, եւ անմիջապէս: Ապրիլ 3-ին, յարձակումները ալ աւելի սաստկացած էին, որովհետեւ թշնամին շատցած էր. Հալէպէն ու Սեբաստիայէն մինչեւ Կիւիկիոյ սահմանները ապրող ոճրարները վազած էին Ատանայի վրայ, որով «ծովածաւալ համեմատութիւն մը» առած էր անոնց զանգուածը: Եւ երբ անօթութիւնը տիրած էր եւ ինքնապաշտպանութեան ռազմանիւթը սպառած ու յոյսի որեւէ նշոյլ ալ չէր մնացած, խորհրդակցութիւն կատարուած էր եւ որոշուած հայցել գլխութիւնը նահանգային կառավարութեան, որ Ապրիլ 4-ին, «պաշարման վիճակ» յայտարարած էր: Թշուառութիւնը՝ յետին աստիճանի հասած, եւ հազարաւոր ընտանիքներ անտուն անտէր մնացած էին: Փողոցները դիակներով էին լեցուած, անթիւ անհամար հայեր՝ անշունչ կամ կիսամեռ պառկած: Անոնք աղբակառքերով հաւաքուած եւ թափուած էին Սիհուն գետին մէջ⁴⁹⁸:

Այս մասին Արարատ ամսագրին մէջ, Կ. Պոլսոյ թերթերէն քաղուած է հետեւեալ տեղեկատուութիւնը. «Զարգ, թալան, հրդեհ, երեքը մէկ սկսած է Ապրիլ 1-ին ցերեկուան ժամը 4.00-ին, եւ տեւած է մինչեւ Ապրիլ 3 ցերեկուայ ժամը 10.30, այն է՝ ճիշդ 54 ժամ ամբողջապէս: Կեանքի կորուստը համազուտար 3000 հոգիէ աւելի կ'նշադրուի, շատերը այս թիւը 6-7000 կը բարձրացնեն: Ասոնցմէ միայն 2-300-ը կը բաղկանայ թուրքերէ, քիւրտերէ եւ ֆէլահներէ, որոնք սպաննուած են պաշտպանողական հայ ոյժերու կողմէ, Զարգի եւ թալանի համար անոնց ըրած յարձակումներուն ատեն, զանազան վայրերու մէջ: Մնացեալը, 3000 հոգի, կը բաղկանայ հայերէ, կան նաեւ անկարեւոր թիւով յոյներ, արաբ-ուշաբներ եւ օտարականներ (...): Հայ Զարգուածներն են, ընդհանրապէս, փախուստի խուճապին պահուն փողոցները եւ քաղքին շրջակայքը գտնուողները, անպաշտպան

տուներու մէջ ձերբակալուածները, եւ հրդեհուած տուներու մէջ ողջ ողջ այրուածները: Ատանայի եւ շրջականերու մէջ 20,000 հայութիւնը բոլորովին բնաջինջ պիտի ըլլար, եթէ մանաւանդ որեւէ կերպով ճողոպրելով մասնաւոր ապաստանարաններու մէջ չժողովուէին ու ինքնապաշտպանութեան դիմած չըլլային: Սոյն ապաստանարաններուն կարեւորներն են. 1. Ստեփաննոսի եկեղեցին, որուն մէջ խռնուած էր 2000 հոգի. 2 Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին՝ 1500 հոգի. 3. Հայ Բողոքականաց եկեղեցին՝ 1000 հոգի. 4 Ամերիկեան Աղջկանց վարժարանը՝ 1000 հոգի. 5. Ժէզուիթներուն եկեղեցին, շէնքերը՝ աւելի քան 6000 հոգի. 6 Թրիփանիներու գործարանը՝ 500 հոգի. 7. գերմաններու գործարանը՝ 500 հոգի (...): Ապրիլ 3-էն սկսեալ դիակները կը հաւաքուին քաղաքին փողոցներէն ու կառքերով կը տարուին Սիհուն գետը կը թափուին: Սակայն ամբողջ քաղաքին մէջ սոսկալի գարշահոտութիւն կայ եւ շատ կը վախցուի մօտալուտ համաճարակէ մը:

Ատանայի շրջակայքը եղող գիւղերուն մէջ եւ ոչ մէկը չէ մնացած, ամբողջ Զարգուած են»⁴⁹⁹: Նոյն յօդուածը ակնարկած է նաեւ ամբողջական թալանին եւ տնտեսական կորուստին⁵⁰⁰:

Մինչ Ատանա քաղաքն ու շրջակայքը մոլեգին ախորժակի թիրախ էին, նոյնին շուտով ենթարկուած էին Տարսոնն ու շրջակայքը, Մերսինն ու շրջակայքը, Համիտիէն, Օսմանիէն, Հասան Պէյլին, Կարս Պագարն ու այլ վայրեր: Տէօրթ-Յօլի, Հաճընի ու Վահկայի, եւ Սիսի ինքնապաշտպանութիւնները՝ հրդեհէն եւ արիւնէն գրեթէ ազատած էին զանոնք:

Սահակ Կաթողիկոս այն սեւ օրերուն, երբեմն աղաչական եւ երբեմն բուռն հեռագիրներ տեղացուցած էր, ինչպէս Օսմանեան Կառավարութեան, Ներքին Գործոց Նախարարին, Արդարադատութեան Նախարարին, նահանգային ու տեղական իշխանաւորներու եւ Պատրիարքարան:

Ըստ Օսմանեան Կառավարութեան յղեալ Ապրիլ 8 թուակիր անոր հեռագրին, Ատանայի կեդրոնին մէջ «հանդարտութիւն եւ ապահովութիւն» հաստատուած է: «Անդորր վիճակ»ը հսկողութեան տակն է գինուորական ոյժին: Կազմուած են խառն յանձնախումբեր՝ շրջիւղ համար ժողովուրդին մէջ եւ յորդորելու՝ «յարգել Շէրիայի եւ Սահմանադրութեան տրամադրութիւնները», քանի որ անոնք «ամէն կարգի ժողովրդեան իրաւունքները պիտի պահպանեն եւ ապահովեն»: Ընկալել Պէրէքէթի, Տէօրթ Յօլի, Թարսուսի, Օսմանիէի եւ Պաղ-չէի եւ այլ բազում քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ աւերումներ, սպանութիւններ եւ յափշտակութիւններ կատարուած են եւ կը շարունակուին»⁵⁰¹:

(Շարունակելի 34)

ԱՂԲԻԻՐՆԵՐ ԵՒ ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

496.– ՄԱՊ, է 30:

497.– ԵԱՊ, է 212:

498.– Տեսնել մանրամասնութիւնները ԹԿԱ, էէ 25-59:

499.– Ար, Յուլիս-Օգոստոս, 1909, էէ 663, 664:

500.– Ն, էէ 664-665:

501.– Ն, Մայիս-Յունիս, 1909, է 529:

Ս. ՅԱԿՈԲ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՅԻ
Մանկապատանեկան Պատարագ

Զօն Նոր Ծաղիկի
Տասնամեակին

Երգահան՝ Արեգ Լուսինեան

Խմբավար՝ Տիկ. Էյօ Պողոսի-Հարպոյեան
Երգեհոնահար Տիկ. Դավար Հարպոյեան-Գալստյեան

Շաբաթ, 21 Հոկտեմբեր 2017-ի
Էրեկոյեան ժամը 7.00-ին

Օրհնութեամբ՝
ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՂԻՄԿՈՂՈՍ
ՉԱՐԵԱՆԻ

Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմին

Համագործակցութեամբ՝
ՀՕՄԻ Գանատայի Շրջանային Վարչութեան

Նախագահութեամբ՝
Տիկ. Շաբէ Կեօնճեանի

Սատարով՝
Բաստրմաճեան Հիմնադրամին
Տ. և Տիկ. Արսէն Տրվիշեանի
Տ. և Տիկ. Մանուկ Ջուլիանեանի

CENTRE ARMÉNIE
1025 Boul. Elizabeth, Laval (Qc) H7W 3J7

Ի նպաստ
Մտեփանակերտի
(Արցախ) ՀՕՄԻ Սօսե
մանկապարտեզին

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ
ԵՒ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ
514-331-5445 X 202